

การวิจัยเรื่อง "บุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครู : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง" ครั้งนี้เป็นการศึกษาบุคลิกภาพทางการเมืองซึ่งเป็นที่วิจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล อันเป็นแง่มุมหนึ่งของการทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย และการที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูก็เพราะว่า นักศึกษาครูคือผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมจากวิทยาลัยครูเพื่อที่จะออกไปเป็นครูในอนาคต และหน้าที่อันสำคัญข้อหนึ่งของครูคือการอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจในบุคลิกภาพของนักศึกษาครูจะช่วยให้มองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองและระบอบการปกครองของไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูว่ามีความโน้มเอียงไปในทางประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยม และนอกจากนั้นจะได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ อันได้แก่ระดับชั้นปี กลุ่มวิชาเอก เพศ และประสบการณ์ในการรับราชการกับบุคลิกภาพทางการเมือง

สำหรับสมมุติฐานในการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้ คือ นักศึกษาครูมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบอำนาจนิยม นอกจากนี้ ระดับชั้นปี กลุ่มวิชาเอก เพศ และประสบการณ์การรับราชการ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูด้วย

แนวทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเป็นแนวทฤษฎีบุคลิกภาพของนักจิตวิทยาที่นักรัฐศาสตร์หลายท่านนิยมนำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง ทฤษฎีดังกล่าวนี้คือ ทฤษฎีการจัดระบบบุคลิกภาพของไอเซ็งค์และทฤษฎีโครงสร้างของบุคลิกภาพของกิลฟอร์ด ที่อธิบายว่าบุคลิกภาพของบุคคลประกอบขึ้นมาจากลักษณะนิสัย (traits) หลาย ๆ ลักษณะนิสัยจนเป็นรูปแบบของบุคลิกภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครทั้ง ๒ แห่ง จำนวน ๗๐๓ คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานผู้วิจัยได้ใช้เครื่องจักร (Computer) ช่วยคำนวณโดยการแจกแจงนับความถี่และหาการร้อยละ แล้วทดสอบความแตกต่างด้วยค่าไค-สแควร์ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับบุคลิกภาพทางการเมือง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วได้นำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถแยกสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้ดังนี้ คือ

๑. นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีข้อที่น่าสังเกตคือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมืองหนึ่ง (๔๘.๔%) มีบุคลิกภาพแบบสับสน คือ มีความสับสน ตั้งใจ และขัดแย้งในตัวเองระหว่างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยกับแบบอำนาจนิยม และเมื่อวิเคราะห์ลงไปถึงระดับลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมืองพบว่า มีอยู่ ๕ ลักษณะนิสัยที่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมืองมีความสับสน ตั้งใจ และขัดแย้งในตนเองอยู่มาก คือ
 - ลักษณะนิสัยการมองโลกในแง่ดีและมีศรัทธาต่อชีวิต มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมือง ร้อยละ ๔๑.๔๔ ที่ยังมีลักษณะนิสัยนี้สับสนอยู่
 - ลักษณะนิสัยห่วงแทนในเสรีภาพของตน มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมือง ร้อยละ ๔๔.๓๗ ที่ยังมีลักษณะนิสัยนี้สับสนอยู่
 - ลักษณะนิสัยเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมือง ร้อยละ ๒๔.๘๒ ที่ยังมีลักษณะนิสัยนี้สับสนอยู่
 - ลักษณะนิสัยเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมือง ร้อยละ ๔๐.๓๔ ที่ยังมีลักษณะนิสัยนี้สับสนอยู่
 - ลักษณะนิสัยรับผิดชอบในหน้าที่การงานและหน้าที่พลเมือง มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมือง ร้อยละ ๔๒.๔๒ ที่ยังมีลักษณะนิสัยนี้สับสนอยู่

๒. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ กับ ชั้นปีที่ ๔ คือ ชั้นปีที่ ๔ มีบุคลิกภาพทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย มากกว่าชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ ส่วนผู้อื่น ๆ นั้นไม่สามารถยืนยันความแตกต่างได้ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕) จึงเป็นการยืนยันสมมุติฐานเพียงบางส่วน และ เมื่อวิเคราะห์ลงไปถึงระดับลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการ เมือง พบว่า มีอยู่ ๓ ลักษณะนิสัยซึ่งนักศึกษาครูต่างชั้นปีมีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน คือ

- ลักษณะนิสัยเคารพในเหตุผลและความจริงที่ประจักษ์

นักศึกษาครูชั้นปีที่ ๔ มีลักษณะแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครู ชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ (ส่วนผู้อื่น ๆ นั้นไม่สามารถยืนยันความแตกต่างได้)

- ลักษณะนิสัยเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

นักศึกษาครูชั้นปีที่ ๔ มีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครู ชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ (ส่วนผู้อื่น ๆ นั้นไม่สามารถยืนยันความแตกต่างได้)

- ลักษณะนิสัยรับผิดชอบในหน้าที่การงานและหน้าที่พลเมือง

นักศึกษาครูชั้นปีที่ ๑ มีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครู ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ (ส่วนผู้อื่น ๆ นั้นไม่สามารถยืนยันความแตกต่างได้)

๓. ไม่สามารถยืนยันความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการ เมืองของ นักศึกษาครูที่เรียนในกลุ่มวิชาเอกที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นการปฏิเสธสมมุติฐาน ที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์ลงไปในแต่ละลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพ ทางการ เมืองพบว่า กลุ่มวิชาเอก ซึ่งนักศึกษาครูเรียนนั้นทำให้ลักษณะนิสัยแตกต่างกันไป ๒ ลักษณะนิสัย คือ

- ลักษณะนิสัยเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น นักศึกษาครูกลุ่มวิชาเอกทาง สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูกลุ่ม วิชาเอกทางวิทยาศาสตร์ (ส่วนผู้อื่น ๆ ไม่สามารถยืนยันความแตกต่างได้)

- ลักษณะนิสัยค้นคว้าในกิจกรรมของส่วนรวม

นักศึกษาครูกลุ่มวิชาเอกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีลักษณะนิสัย แบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูกลุ่มวิชาเอกอื่น ๆ (ส่วนผู้อื่น ๆ ไม่สามารถยืนยัน ความแตกต่างได้)

๔. มีความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาครูชาย กับนักศึกษาครูหญิง คือ นักศึกษาครูหญิงมีบุคลิกภาพทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย มากกว่านักศึกษาครูชาย ผลการวิจัยยืนยันความสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์ ลงไปถึงระดับลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการ เมืองพบว่า นักศึกษาครูชายและนักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัยต่างกันอยู่ ๕ ลักษณะนิสัย คือ

– ลักษณะนิสัย ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นขัดแย้ง

นักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาชาย

– ลักษณะนิสัย เคารพในเหตุผลและความจริงที่ประจักษ์

นักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูชาย

– ลักษณะนิสัย เคารพในเสรีภาพของผู้อื่น นักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัย

แบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูชาย

– ลักษณะนิสัย กรุณาเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ นักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัย

แบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูชาย

– ลักษณะนิสัย หวงแหนในเสรีภาพของตน นักศึกษาครูชายมีลักษณะนิสัย

แบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูหญิง

๕. ไม่สามารถยืนยันความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการ เมืองของ นักศึกษาครูที่เคยรับราชการกับนักศึกษาครูที่ยังไม่เคยรับราชการ ผลการวิจัยจึงเป็น การปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์ลงไปถึงลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของบุคลิกภาพทางการ เมืองพบว่า ประเด็นการรับราชการทำให้ลักษณะนิสัย เคารพ ในเหตุผล และความจริงที่ประจักษ์ของนักศึกษาครูแตกต่างกัน คือ นักศึกษาครูที่เคย รับราชการมีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาครูที่ยังไม่เคยรับราชการ

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ ๑

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่านักศึกษาครุมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ร้อยละ ๔๔.๘) ซึ่งมากกว่าแบบอำนาจนิยม (ร้อยละ ๕.๘) แต่นักศึกษาครุประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ ๔๘.๘) ยังมีบุคลิกภาพแบบสับสน คือ มีความขัดแย้งกันในตนเอง ระหว่างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยกับแบบอำนาจนิยม แสดงว่าบุคลิกภาพของนักศึกษาครุมีความโน้มเอียงไปทางค่านิยมประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม แต่ส่วนใหญ่ยังมีบุคลิกภาพแบบสับสนอยู่เช่นเดียวกับผลงานของ สุจิต บุญบงการ^๑ และ ทินพันธุ์ นาคะตะ^๒ ที่เคยศึกษามุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย รวมทั้งผลงานของ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ^๓ และ ประยงค์ บัณฑิตสมบูรณ์^๔ ที่เคยศึกษามุคลิกภาพทางการเมืองของครู

ลักษณะเช่นนี้จะอธิบายได้ด้วยเหตุผล ๒ ประการ คือ

๑. การขยายตัวของการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็วและการแพร่กระจายของความคิดแบบประชาธิปไตย หลังเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และนักศึกษาครุก็ได้มีส่วนร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวน่าจะส่งผลให้นักศึกษามุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในสังคมไทยปัจจุบันที่มีลักษณะผสมระหว่างวัฒนธรรมแบบจารีตประเพณี กับ

^๑ Suchit Boonbongkarn, "Higher Education....."

^๒ Thinapan Nakata, The Problems of Democracy....

^๓ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครู....".

^๔ ประยงค์ บัณฑิตสมบูรณ์, "บุคลิกภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง....".

แบบใหม่ อันเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ เช่นเดียวกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ทั่วไป^๒ นักศึกษาคณาจารย์ประมาณครึ่งหนึ่ง จึงเกิดความสับสนในบุคลิกภาพของตนเอง

๒. การให้การ เรียนรู้ทางการ เมืองที่นักศึกษาคณาจารย์ได้รับจากวิทยาลัยครูในปัจจุบัน หลังจากการจัดตั้งสภาการฝึกหัดครูในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สภาการฝึกหัดครู ได้ประกาศหลักสูตรการฝึกหัดครูฉบับใหม่ เพื่อใช้ในการ เรียนการสอนของนักศึกษาคณาจารย์ และหลักสูตรใหม่นี้ได้กำหนดให้นักศึกษาคณาจารย์ทุกคนต้องเรียนวิชาพื้นฐานการ เมืองและการปกครองของไทย (รัฐ ๑๐๑) และนอกจากนั้นยังสามารถที่จะเลือกเรียนวิชา ที่เกี่ยวกับการ เมืองการปกครองอื่น ๆ ได้อีก ๔ วิชา คือ วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายสำหรับประชาชน (รัฐ ๒๑๑) วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (รัฐ ๓๒๑) วิชาลัทธิการเมือง ลัทธิเศรษฐกิจ (รัฐ ๔๑๑) และวิชาการพัฒนาการเมือง (รัฐ ๔๔๑) ซึ่งวิชาเหล่านี้จะมีส่วนในการ สร้างเสริมบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาคณาจารย์ให้เป็น แบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบอำนาจนิยม

แต่เมื่อพิจารณาถึงนักศึกษาคณาจารย์ที่มีบุคลิกภาพทางการ เมืองแบบสับสนประมาณ ครึ่งหนึ่งนั้น น่าจะอธิบายได้ด้วยเหตุผล ๒ ประการ คือ ระบบการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายในวิทยาลัยครู

ในเรื่องระบบการเรียนการสอน ซึ่งอาจารย์วิทยาลัยครูใช้อบรมนักศึกษาคณาจารย์นั้น มีความขัดแย้งกันระหว่าง การเสริมสร้างบุคลิกภาพทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยกับแบบ อำนาจนิยม สังเกตได้จาก อาจารย์หลายท่านพยายามเน้นค่านิยมเก่า ๆ ของสังคม ให้นักศึกษา สร้างภาพพจน์ของครูที่คิดว่าจะต้องรักษาแบบธรรมเนียมประเพณีที่เคยยึดถือ สืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด^๓ หน้าที่ที่สำคัญของครู คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย

^๑ Fred W. Riggs, "A Model for the Study of Thai Society," Thai Journal of Public Administration, 1 (April 1961), pp. 83-125.

^๒ Thinapan Nakata, The Problem of Democracy..., p. 139

^๓ เคน พลวิเศษ, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางการ เมืองระหว่าง อาจารย์กับนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย," วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔, หน้า ๒๓๕.

ซึ่งมีหลายสิ่งหลายอย่างขัดต่อความเป็นประชาธิปไตย^๑ และโดยเฉพาะในการเรียน การสอนเรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง อาจารย์เหล่านี้มักจะอบรมให้ลูกศิษย์เป็นพลเมืองดี ของรัฐบาล และเกลียดชังคอมมิวนิสต์^๒ โดยมีได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง ให้เป็นประชาธิปไตย แต่ก็มีอาจารย์ในวิทยาลัยครูจำนวนไม่น้อยที่พยายามปลูกฝังค่านิยม ใหม่ ๆ ให้นักศึกษาของตน เช่น การยอมรับในเหตุผล การยอมรับความเสมอภาคของมนุษย์ และความห่วงใยในเสรีภาพของตนรวมทั้งความพยายามที่จะลดความเชื่อเรื่องโชคกลาง บุญทำกรรมแต่ในตัวของนักศึกษาให้น้อยลง เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาของวิชาการสมัยใหม่ได้เอื้ออำนวย อยู่แล้ว นอกจากนั้นอาจารย์เหล่านี้มักจะยอมรับความคิดเห็นโต้แย้งของนักศึกษา รวมทั้ง ความคิดสร้างสรรค์ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับประเพณีดั้งเดิมไปบ้างก็ตาม

สำหรับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายในวิทยาลัยครูนั้นน่าจะสังเกตได้จากงานทางค่าน กิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูซึ่งวิทยาลัยครูทุกแห่งได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมของนักศึกษาเอง ผลของนโยบายข้อนี้ ทำให้วิทยาลัยครูทุกแห่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาจัดตั้งสถานักศึกษาขึ้นทำหน้าที่ร่วมกับอาจารย์ ในการร่างระเบียบที่จะใช้บังคับนักศึกษาเอง จัดตั้งสโมสรนักศึกษารวมทั้งชมรมต่าง ๆ ขึ้น ทำหน้าที่บริหารงานกิจกรรมนักศึกษาและจัดตั้งศาลาการนักศึกษาขึ้นทำหน้าที่ร่วมกับอาจารย์ ในการพิจารณาโทษนักศึกษาที่กระทำผิด ซึ่งองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วยตัวแทนของ นักศึกษาที่มาจากการเลือกตั้งของนักศึกษาทั้งหมด ลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการ เสริมสร้างบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยนโยบายของ กระทรวงศึกษาอีกเช่นกัน ที่กำหนดให้วิทยาลัยครูทุกแห่งต้องควบคุมการจัดกิจกรรมของ นักศึกษาให้อยู่ในกรอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ดังนั้นรูปแบบขององค์กรนักศึกษาทั้ง ๓ ดังกล่าวข้างต้น จึงไม่สามารถดำเนินงานได้ โดยนักศึกษาเป็นผู้กำหนดเอง กลับเป็นหน้าที่

^๑ ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตย : ความหมาย...." หน้า ๑๙-๒๐.

^๒ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครู...." หน้า ๘๘.

ของอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยครูต่องำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยชี้แนะกิจกรรม นักศึกษาให้ห่างไกลกับเรื่องราวดังกล่าว กิจกรรมนักศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมจึงได้แก่ การแข่งขันกีฬา การแสดงดนตรีและงานศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ และถ้านักศึกษาก่อนไปหรือ กลุ่มศิษย์รวมแสดงความคิดเห็นโต้แย้งผู้บริหารหรือรัฐบาลรวมทั้งการเรียกร้องความเป็นธรรม ในสังคม ก็มักจะถูกอาจารย์เพ่งเล็งว่าถูกยุยงจกฝ่ายตรงข้าม สภาทนายความยังเช่นนี้จึงส่งผล ถึงบุคลากรทางการ เมืองแบบสืบ มาของนักศึกษาคู

ในบุคลากรที่สัมพันธ์ของนักศึกษาคูนั้น เมื่อพิจารณาถึงลักษณะนิสัยทั้ง ๑๑ ข้อ ที่เป็น องค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการ เมือง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีอยู่ ๕ ลักษณะนิสัยที่ยังสัมพันธ์ อยู่มาก ซึ่งเรียงลำดับได้ดังนี้

๑. ลักษณะนิสัยที่ ๑ คือ ความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล มีนักศึกษาคูที่มีนิสัย ข้อนี้สัมพันธ์อยู่ถึง ๖๔.๕๒%
๒. ลักษณะนิสัยที่ ๒ คือ ความวางแผนในอิสระเสรีของตน มีนักศึกษาคูที่มีนิสัยข้อนี้ สัมพันธ์อยู่ถึง ๕๕.๓๗%
๓. ลักษณะนิสัยที่ ๑๑ คือ ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและหน้าที่พลเมือง มีนักศึกษาคู ที่มีนิสัยข้อนี้สัมพันธ์อยู่ถึง ๕๑.๕๖%
๔. ลักษณะนิสัยที่ ๔ คือ การมองโลกในแง่ดีและมีชีวิตต่อชีวิต มีนักศึกษาคูที่มีนิสัย ข้อนี้สัมพันธ์อยู่ถึง ๔๑.๕๕%
๕. ลักษณะนิสัยที่ ๕ คือ ความเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย มีนักศึกษาคู ที่มีนิสัยข้อนี้สัมพันธ์อยู่ถึง ๔๐.๗๘%

ดังนั้น วิทยาลัยครูจึงน่าจะให้ความสนใจต่อการให้การ เรียนรู้ทางการ เมืองเพื่อแก้ไข บุคลิกภาพที่สัมพันธ์ ในลักษณะนิสัยทั้ง ๕ ดังกล่าวนี้เป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม สำหรับลักษณะนิสัยที่ ๔ คือ การมองโลกในแง่ดีและมีชีวิตต่อชีวิตนั้น อาจเป็นผลของภาวะของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง จึงทำให้นักศึกษาคู เกิดความหวั่นไหวในทัศนคติเกี่ยวกับการมองโลก ดังนั้น ถ้าสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทาง ประชาธิปไตยมากขึ้น นิสัยในการมองโลกของนักศึกษาคูก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นด้วย

โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการอบรม กล่อมเกลาทางการ เมืองในสังคมไทยปัจจุบันแม้ว่ายังอยู่ระหว่างการศึกษาต่อของวันแตรวม ทางการ เมืองแบบดั้งเดิมกับวันแตรวมทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเพียง

ระยะเวลา ๕๐ ปี ของความพยายามนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย บุคลิกภาพ
ทางการเมืองของคนไทยหลายกลุ่มได้เปลี่ยนแปลงจากบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมมาเป็น
บุคลิกภาพแบบสับสน (เช่น ที่พบในผลการวิจัยของ สุจิต บุญบงการ ทินพันธุ์ นาคะตะ
ทศศักดิ์ จิระไกรศิริ ประยงค์ บัณฑิตบุญรอด รวมทั้งการวิจัยครั้งไ้ด้วย) การเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าวนี้ น่าจะเป็นนิมิตหมายอันดีของการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย
ที่จะก้าวหน้าต่อไปได้ และอาจใช้เวลาน้อยกว่าการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของสังคมตะวันตกอีกด้วย

ประเด็นที่ ๒

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๔ มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
มากกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ เพียงเล็กน้อยแต่ไม่สามารถยืนยันความแตกต่าง
ระหว่างบุคลิกภาพของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๑ กับชั้นปีที่ ๔ ได้ และเมื่อวิเคราะห์ถึงความ
แตกต่างในลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมือง พบว่านักศึกษาระ
ดับชั้นปีที่ ๔ มีความเคารพในเหตุผลและมีความเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย
มากกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ แสดงให้เห็นว่าการอบรมกล่อมเกลา
ในวิทยาลัยครูเกือบจะไม่มีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๔
ประชาธิปไตยมากขึ้นเลย เพราะบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๑ กับชั้นปีที่ ๔
ไม่แตกต่างกัน แม้นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ จะมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยมากกว่านักศึกษาระ
ดับชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓ อยู่บ้างก็ตาม แต่ความแตกต่างที่พบมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเมื่อ
พิจารณาในระดับลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมืองจึงพบว่า
วิทยาลัยครูมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเคารพในเหตุผลและความเคารพในหลักการปกครอง
แบบประชาธิปไตยได้บ้างเหมือนกัน

การที่วิทยาลัยครูไม่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๔
ประชาธิปไตยมากขึ้นเท่าที่ควรนั้น น่าจะอธิบายได้ด้วยเหตุผล ๒ ประการ คือ การจัดการ
บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และวิธีการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกระทรวงใหญ่ซึ่งรับผิดชอบงานทางด้านการจัดการศึกษา
ของชาติตั้งแต่ระดับอนุบาลประถม มัธยม จนถึงระดับอุดมศึกษา กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่ง
กระทรวงศึกษากำหนดขึ้นจึงต้องบังคับให้ใช้กับสถานศึกษา ในสังกัดทั้งหมด วิทยาลัยครูซึ่งเป็น

สถาบันระดับอุดมศึกษาจึงต้องไ้ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับในโรงเรียนประถมและมัธยม โดยเฉพาะระเบียบเกี่ยวกับการปกครองนักศึกษา ทำให้ภาพแวดล้อมของวิทยาลัยครูไม่แตกต่างไปจากโรงเรียนประถม และมัธยมเท่าไรนัก

สำหรับวิธีการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูนั้น ส่วนใหญ่ยังอยู่ในลักษณะป้อนให้นักศึกษา นักศึกษาเป็นเพียงฝ่ายรับในสิ่งที่อาจารย์ต้องการจะมอบให้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้มีได้ต่างไปจากวิธีสอนในโรงเรียนประถมและมัธยมทุกอย่างใด การเรียนในวิทยาลัยครูจึงต่างไปจากโรงเรียนประถมและมัธยมเพียงแต่มีอาจารย์คนใหม่ และวิชาใหม่ ๆ เท่านั้น

ประเด็นที่ ๓

จากผลการวิจัยซึ่งไม่สามารถยืนยันความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาครูที่เรียนในกลุ่มวิชาเอกต่างกัน แสดงว่าวิชาเอกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิชาเอกทางวิทยาศาสตร์และวิชาเอกอื่น ๆ มิได้ทำให้บุคลิกภาพของนักศึกษาครูแตกต่างกันออกไปคั้งนั้นจึงน่าจะพิจารณาได้จากโครงสร้างของหลักสูตรการฝึกหัดครูซึ่งแบ่งกระบวนวิชาต่าง ๆ ไว้เป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาพื้นฐาน กลุ่มวิชาครู และกลุ่มวิชาเอกต่าง ๆ นักศึกษาครูทุกคนต้องใช้เวลากว่าสองในสาม ในการเรียนวิชาพื้นฐานและวิชาครู นอกจากนั้นจึงเป็นเวลาที่จะเรียนวิชาเอกตามสาขาที่ตนสนใจ วิชาเอกที่ต่างกันจึงไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้บุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาครูแตกต่างกันออกไป

แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตุประการหนึ่งคือ เมื่อได้วิเคราะห์ถึงอิทธิพลของกลุ่มวิชาเอกที่มีต่อลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษาครูแล้วพบว่า กลุ่มวิชาเอกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีความเคารพในเสรีภาพของผู้อื่นมากกว่า กลุ่มวิชาเอกทางวิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาเอกอื่น ๆ และกลุ่มวิชาเอกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีความตื่นตัวในกิจการของส่วนรวมมากกว่ากลุ่มวิชาเอกอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมี เหตุผลมาจากนักศึกษาครูกลุ่มวิชาเอกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีโอกาสเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการ เมืองการปกครองมากกว่า กลุ่มวิชาเอกทางวิทยาศาสตร์และกลุ่มวิชาเอกอื่น ๆ โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคนจะต้องเรียนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายสำหรับประชาชน (รัฐ ๒๑๑) ซึ่งเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตร นอกจากนั้นนักศึกษาครู กลุ่มวิชาเอกทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ยังนิยมที่จะเลือก

เรียนวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองอื่น ๆ มากกว่านักศึกษาวิชาเอกทาง
วิทยาศาสตร์และวิชาเอกอื่น ๆ อีกด้วย

ประเด็นที่ ๔

จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาครูหญิงมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
มากกว่านักศึกษาครูชายนั้น ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา เช่น ผลงานของ
พลศักดิ์ จิระไกรศิริ^๑ และผลงานของประยงค์ บัทรสมบูรณ์^๒ ซึ่งพบว่า ครูชาย
มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่าครูหญิงและผลงานของเคน พลวิเศษ^๓
ซึ่งพบว่า เพศไม่ได้มีส่วนทำให้บุคลิกภาพทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อได้
วิเคราะห์ถึงลักษณะนิสัยที่เป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมืองแล้วพบว่าใน ๑๑
ลักษณะนิสัยนั้นมีอยู่เพียง ๔ ลักษณะนิสัยที่นักศึกษาครูหญิงที่มีลักษณะนิสัยแบบประชาธิปไตย
มากกว่านักศึกษาครูชาย คือความใจกว้าง ความเคารพในเหตุผล ความเคารพในเสรีภาพ
ของผู้อื่น และความกรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในทางตรงกันข้าม นักศึกษาชายกลับมีความห่วงแหน
ในเสรีภาพของตนเองมากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนลักษณะนิสัยอีก ๖ ลักษณะนิสัยไม่สามารถยืนยัน
ความแตกต่างได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะนิสัยที่เป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมือง
โดยส่วนใหญ่แล้วไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชายทั้งนี้มาเป็นผลของการ
เปลี่ยนแปลงในค่านิยมของสังคมไทยปัจจุบันที่พยายามเพิ่มความสำคัญให้แก่ฝ่ายหญิงมากขึ้น

หลักสูตรการฝึกหัดครูมีวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้นักศึกษาคูเลือก
เรียน นอกจากวิชาบังคับดังกล่าวแล้ว ๓ วิชาคือ วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (รัฐ ๓๒๑)
วิชาลัทธิการเมือง ลัทธิเศรษฐกิจ (รัฐ ๔๑๑) และวิชาการพัฒนาการเมือง (รัฐ ๔๔๑)

^๑ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครู...."

^๒ ประยงค์ บัทรสมบูรณ์, "บุคลิกภาพและการมีส่วนร่วม...."

^๓ เคน พลวิเศษ, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางการเมือง....."

หญิงมีอิทธิพลทางกฎหมายและการเมืองเท่ากับชาย จึงมีสถานภาพทัดเทียมกับชายไม่ว่าในงานอาชีพ การตัดสินใจด้วยตนเอง และในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง * นอกจากนั้น ค่านิยมในการยอมรับลูกของครอบครัวไทยในปัจจุบันก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ทำให้ชายกับหญิงได้รับการยอมรับกลมเกลียวที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ^๒

แต่ก็น่าจะพิจารณากันต่อไปถึงเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาครูหญิงมีลักษณะนิสัยใจกว้าง เคารพในเหตุผล เคารพในเสรีภาพของผู้อื่น และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากกว่านักศึกษาครูชาย รวมทั้งการที่นักศึกษาครูชายที่มีความหวงแหนในเสรีภาพของตนมากกว่านักศึกษาครูหญิง

จากผลงานวิจัยของ จำเนียร แสงสว่าง เรือ "ทัศนคติต่อการเมืองและปัญหาสังคมเศรษฐกิจ ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ ๔ คณะรัฐศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ซึ่งพบว่า นักศึกษาชายในปัจจุบันมีความคิดเห็นก้าวหน้ารุนแรงกว่านักศึกษาหญิง ^๓ ความใจกว้างยอมรับความคิดเห็นขัดแย้ง ความเคารพในเหตุผล ความเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของนักศึกษาชายจึงน้อยกว่านักศึกษาหญิง นอกจากนี้ยังทำให้นักศึกษาชายหวงแหนในเสรีภาพของตนมากกว่านักศึกษาหญิงอีกด้วย

บุญเคิม ไพเราะ, "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), บทคัดย่อ

^๒ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครู...." หน้า ๑๓๘

^๓ จำเนียร แสงสว่าง, "ทัศนคติต่อการเมืองและปัญหาสังคมเศรษฐกิจ ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ ๔ คณะรัฐศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, แผนกวิชาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๑๒๘.

ประเด็นที่ ๕

จากผลวิจัยซึ่งไม่สามารถยืนยันได้ว่าประสบการณ์การรับราชการมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครู จึงเป็นการยืนยันว่านักศึกษาครูที่เคยรับราชการมาก่อน และกลับเข้ามาเรียนในวิทยาลัยครูก็มีบุคลิกภาพทางการเมืองแตกต่างไปจากนักศึกษาครูซึ่งยังไม่เคยรับราชการมาเลย สำหรับเรื่องนี้จะอธิบายได้ว่านักศึกษาครูซึ่งเคยรับราชการมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นครูหนุ่ม ๆ สาว ๆ ซึ่งเพิ่งจบจากวิทยาลัยครูได้เพียงปีหนึ่งหรือสองปี แล้วกลับเข้ามาศึกษาต่อเพิ่มเติมคุณวุฒิ ทั้งอายุและประสบการณ์ก็ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกับนักศึกษาครูที่ยังไม่เคยรับราชการ

อย่างไรก็ตามความแตกต่างในอายุและประสบการณ์ซึ่งนักศึกษาครูที่เคยรับราชการมีมากกว่าเล็กน้อยนี้ ก็น่าจะมีส่วนทำให้ความเคารพในเหตุผลมีมากกว่านักศึกษาครูที่ยังไม่เคยรับราชการ ซึ่งเป็นเพียงลักษณะนิสัยเกี่ยวใน ๑๑ ลักษณะนิสัยของบุคลิกภาพทางการเมือง

จากผลการวิจัยที่ได้อภิปรายมาทั้งหมดนี้ ก็เป็นที่น่ายินดีว่าบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูมีแนวโน้มไปในทางประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม แม้นักศึกษาครูประมาณครึ่งหนึ่งจะยังมีบุคลิกภาพแบบสั่นสนอยู่ก็ตาม การพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเราจะมีโอกาสก้าวหน้าต่อไปได้ โดยอาศัยครูรุ่นใหม่เหล่านี้เป็นตัวละครสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนต่อไป

อย่างไรก็ตามผู้บริหารของวิทยาลัยครูน่าจะให้ความสนใจต่อการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ๆ ที่กล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่าวิทยาลัยครูควรจะเปิดสอนวิชาการเมืองมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้เพราะวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยครู คือ การผลิตครูมีอุดมการณ์รัฐศาสตร์ แต่ผู้วิจัยหมายความว่าวิทยาลัยครูจะใช้กระบวนการวิชาต่าง ๆ

สำหรับครูซึ่งมีอายุราชการมาก ๆ มักจะเสียเวลาเวลาราชการที่จะลาศึกษาต่อ จึงนิยมที่จะศึกษาต่อตามโครงการอบรมครูประจำการซึ่งวิทยาลัยครูจัดขึ้น โดยสอนกันนอกเวลาราชการ และก็ให้ปริญญาบัตรเหมือนกับนักศึกษาครูซึ่งเรียนในเวลาปกติ

และมีสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัย ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่เป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะลักษณะนิสัยที่ยังเป็นแบบสันสนอยู่มาก^๑ และนอกจากนั้นวิทยาลัยควรให้ความสำคัญต่อการแก้ไขความคิดเห็นที่ก้าวหน้ำรุนแรงเกินไป ของนักศึกษาชายให้น้อยลง เพื่อแก้ไขลักษณะนิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาชายให้เป็นแบบประชาธิปไตยมากขึ้นอีกด้วย^๒

ข้อเสนอแนะ

จากทัศนะของโคลแมน^๓ ที่กล่าวถึงการทำความเข้าใจเรื่องอิทธิพลของการศึกษาระบบการเมืองว่าจะต้องพิจารณาใน ๔ ประเด็นสำคัญ คือ

๑. แนวทางการเมืองซึ่งชักนำระบบการศึกษาแต่ละระบบนั้นว่าจะหันเหไปทางไหน
๒. ความสัมพันธ์ของระบบการศึกษากับองค์กรหรือกระบวนการเรียนรู้ว่าจะเข้ากันได้หรือขัดกันเพียงใด

ลักษณะนิสัยที่ยังเป็นแบบสันสนอยู่มากมีดังนี้คือ นิสัยในการมองโลก ความห่วงแทนในเสรีภาพของคน ความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล ความเคารพในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและหน้าที่พลเมือง.

ลักษณะนิสัยของนักศึกษาชายที่น่าจะแก้ไขให้มีมากขึ้นคือความไม่กว้างยอมรับความคิดเห็นขัดแย้ง ความเคารพในเหตุผล ความเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.

^๓ James S. Coleman, ed., Education and Political Development (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1965), p, 19.

๓. สาระทางการเมืองซึ่งบรรจุอยู่ในการศึกษาแต่ละระบบนั้น ๆ มีมากน้อย
ประการใด

๔. อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

ดังนั้นในการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครูให้เป็นแบบประชาธิปไตย
มากขึ้นนั้น จึงต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขใน ๔ ประเด็นดังกล่าว

๑. แนวทางการเมืองของไทยปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตย
ที่สมบูรณ์เพราะระบบการเมืองยังต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลซึ่งมักจะไม่จริงใจที่จะสนับสนุน
ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เสรีภาพทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย
ก็มิได้อยู่บ้างแต่ก็อยู่ในขอบเขตจำกัด เกิดความไม่มั่นใจอยู่ตลอดเวลา เมื่อไรรัฐบาลจะทำการ
รัฐประหารนำประเทศกลับไปสู่ระบอบเผด็จการอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความ
ขัดแย้งระหว่างพลังทางการเมืองซึ่งสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยกับพลังทางการเมืองที่
สนับสนุนระบอบเผด็จการและเมื่อระบบ การศึกษารวมทั้งวิทยาลัยครูต้องอยู่ภายใต้การชักนำ
ของระบบการเมืองอย่างนี้ ความสับสนขัดแย้งระหว่างประชาธิปไตยกับอำนาจนิยมจึงต้อง
เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างแน่นอน

ดังนั้นการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาครู รวมทั้งประชาชนทั่วไป จึงจำเป็น
จะต้องเสริมสร้างความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น ขยายสิทธิเสรีภาพทางการเมือง
เมืองให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะชนชั้นนำของประเทศจะต้องมีความจริงใจที่จะสนับสนุน
ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๒. ความสัมพันธ์ของระบบการศึกษากับองค์กรหรือกระบวนการเรียนรู้ ในการ
บริหารการฝึกหัดครูของกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาได้จาก แนวทางในการจัดการฝึกหัดครู
ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการอบรมกล่อมเกลานักศึกษาครูให้มีลักษณะ ๓
ประการคือ

ก. เป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย

ข. เป็นครูที่มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ลูกศิษย์ และ

ค. เป็นผู้มีความรู้ดีในสาขาวิชาที่ตนถนัด เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดอย่างถูกต้อง

ไม่ผิดพลาด กระบวนวิชาต่าง ๆ ที่บรรจุในหลักสูตรจึงแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อสนองวัตถุประสงค์
แต่ละข้อตามลำดับต่อไปนี้ กลุ่มวิชาพื้นฐานสนองวัตถุประสงค์ ข้อที่ ก กลุ่มวิชาครูสนอง

วัตถุประสงค์ ข้อที่ ข และกลุ่มวิชาเอกสนองวัตถุประสงค์ ข้อที่ ค วิทยาลัยครูจึงมีหน้าที่ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักศึกษาคูตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อโดยใช้กลุ่มวิชาทั้ง ๓ ดังกล่าว แต่วิทยาลัยครูยังไม่สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครู ทั้งนี้เนื่องจาก อาจารย์วิทยาลัยครูซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ยังมีอยู่ไม่น้อยที่เข้าใจ ว่าพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยคือผู้ที่เคารพกฎหมายไม่หลีกเลียงภาษี ไม่หลีกเลียง การรับราชการทหารและเชื่อฟังรัฐบาล อาจารย์บางท่านยังเห็นว่าการเมืองเป็นสิ่งที่พึง หลีกเลียงเพราะอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นช้าย ส่วนอาจารย์ที่เข้าใจในลักษณะของพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องก็ไม่สามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองของนักศึกษาครู ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากเสรีภาพทางวิชาการและเสรีภาพทางการเมืองยังมีอยู่จำกัด

ดังนั้นสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไขคือกระบวนการเรียนรู้ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิทยาลัยครูควรเร่งแก้ไขกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ให้มากขึ้น นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นต้นสังกัดของวิทยาลัยครูทุกแห่งน่าจะให้ความสนใจ ในการพัฒนาเสรีภาพทางวิชาการในวิทยาลัยครูให้มากยิ่งขึ้นด้วย

๓. สาระทางการเมืองซึ่งบรรจุอยู่ในการศึกษาของนักศึกษาครูในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า หลักสูตรการฝึกหัดครูซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญต่อสาระทางการเมือง บ้างพอสมควร สังเกตได้จากภารกิจบังคับให้นักศึกษาคูทุกคนต้องเรียนวิชาพื้นฐานการเมือง และการปกครองของไทยและยังมีโอกาสที่จะเลือกเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ได้อีก ๔ วิชาแต่มีปัญหาสำคัญในการสอนวิชาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในวิทยาลัยครู คือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดยตรง อาจารย์ผู้สอนวิชารัฐศาสตร์ใน วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มิได้จบการศึกษาทางรัฐศาสตร์มาโดยตรง แต่ต้องมารับหน้าที่สอนวิชา รัฐศาสตร์ด้วยความจำเป็น

ปัญหาข้อนี้จึงน่าจะแก้ไขได้โดยการบริหารงานบุคคล คือการบรรจุคนให้เหมาะสมกับ งาน ให้ผู้ที่มีความรู้ทางรัฐศาสตร์มาเรียนมาทางรัฐศาสตร์โดยตรงเป็นผู้สอนวิชาการเมือง และนอกจากนั้นน่าจะสนับสนุนให้นักศึกษาคูเลือกวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากขึ้น

๔. สภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครู ในประเด็นนี้จะแยกพิจารณาเป็น ๒ ด้านคือ สภาพแวดล้อมในสังคมของนักศึกษาเอง และระบบบริหารงานของวิทยาลัยครู ซึ่งมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพทางการ เมืองของนักศึกษา

ในสังคมของนักศึกษานั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย เช่น ระบบการจัดกิจกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครูอนุญาตให้มีสภานักศึกษา สโมสรนักศึกษาและบุคลากรของนักศึกษาเอง โดยมีผู้แทนที่มาจากการ เลือกตั้งขึ้นมาดำรง ตำแหน่งต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการ จัดกิจกรรมของนักศึกษานั้นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล จากอาจารย์ฝ่ายกิจการ นักศึกษาอย่างใกล้ชิด จนทำให้นักศึกษาไม่มีอิสระที่จะดำเนินกิจกรรม ด้วยตัวเอง กิจกรรมนักศึกษาจึงอยู่ภายใต้การชี้นำของอาจารย์โดยมีรูปแบบภายนอกเป็น แบบประชาธิปไตยนอกจากนั้น ผู้บริหารวิทยาลัยครูมักจะตั้งข้อสงสัยและมองว่าการจัดกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่นการจัดอภิปรายปัญหาทางการเมือง การแสดงประชามติ หรือ การเข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมือง เป็นผลจากการยุบของบุคคลภายนอก เพื่อก่อความวุ่นวาย และไม่หวังดีต่อประเทศชาติลักษณะเช่นนี้เป็นสภาพแวดล้อมที่จำกัดความคิดสร้างสรรค์ จำกัด ความตื่นตัวสนใจในกิจการของส่วนรวม และทำลายความเชื่อมั่นในตนเองและเคารพตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะนิสัยอันเป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการและวิทยาลัยครูควรปรับปรุงนโยบายและแนวทาง ในการควบคุมกิจกรรมของนักศึกษาเสียใหม่ เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น โดยอาจารย์เป็นเพียงผู้เสนอแนะให้คำปรึกษาแทนที่จะเป็นผู้ชี้นำ และผู้บริหารวิทยาลัยครู น่า จะส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออก รวมทั้งการเข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย แทนที่จะขัดขวางหรือปิดกั้น

ส่วนระบบบริหารงานของวิทยาลัยครูยังมีลักษณะที่ขัดแย้งต่อหลักการประชาธิปไตย ที่เห็นได้ชัดเจนนคือ การบริหารงานที่รวมอำนาจมากเกินไป อำนาจการตัดสินใจเกือบทุกเรื่อง อยู่ต่ออธิการ อาจารย์วิทยาลัยครูไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้บริหารโดยตรงไปตรงมา การวิพากษ์วิจารณ์ผู้บริหารจึงอยู่ในลักษณะขมขื่นนินทาซึ่งมิได้ช่วยแก้ไขอะไรให้ดีขึ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับอธิการ และอธิการก็ต้องขึ้นกับอธิบดีกรมการฝึกหัดครู สิ่งเหล่านี้น่าจะ แก้ไขได้โดยการกระจายอำนาจลงไปสู่ผู้บริหารระดับรองอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้ อาจารย์วิทยาลัยครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการของวิทยาลัยให้มากขึ้น รวม

ทั้งมีส่วนร่วมในการสรรหาวิทยากรด้วย ระบบบริหารงานของวิทยาลัยครูจะได้เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยทั้งของอาจารย์ วิทยาลัยครูและนักศึกษาคู

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ก็เป็นเพียงการศึกษาบุคลากรทางการ เมืองเฉพาะกรณีของนักศึกษาคูในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงเท่านั้น ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษาคู บุคลากรทางการ เมืองของนักศึกษาคูกลุ่มวิทยาลัยครูอื่น ๆ และกลุ่มประชากรอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจบุคลากรทางการ เมืองของนักศึกษาคูและคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ผู้วิจัยใครจะเสนอให้มีการศึกษาคูตัวแปรอิสระอื่น ๆ มากขึ้น รวมทั้งควรจะมีการควบคุมตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูลอีกด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย